

Nr 82.

Av herr **Norman**, om anslag till resestipendier åt lärare vid folkskoleseminarier m. fl. läroanstalter, tillhörande folkundervisningen.

Under en följd av år har riksdagen beviljat anslag till resestipendier åt lärare vid olika slag av läroanstalter, tillhörande folkundervisningen. Av statsfinansiella skäl utgingo icke några anslag för ändamålet under tiden den 1 januari 1923—den 30 juni 1929. På förslag av Kungl. Maj:t beviljade emellertid riksdagen för vart och ett av budgetåren 1929/1930, 1930/1931 och 1931/1932 till resestipendier åt lärare vid här ifrågavarande läroanstalter ett extra reservationsanslag av 25,000 kronor. Detta belopp fördelades enligt av Kungl. Maj:t bestämda grunder mellan lärare vid folkskoleseminarier, småskoleseminarier, folkskolor och fortsättningsskolor, småskolor och mindre folkskolor, högre folkskolor samt abnormskolor och skyddshem. Under budgetåren 1932/1936 var anslag för ifrågavarande ändamål åter struket ur riksstaten. För budgetåren 1936/1938 anvisade riksdagen på Kungl. Maj:ts förslag ett anslag av 1,500 kronor till resestipendier åt lärare i främmande levande språk vid de högre folkskolorna. Samma belopp är även i årets statsverksproposition upptaget för enahanda ändamål under budgetåret 1938/1939.

Givetvis kan det ej förnekas, att den hjälp för undervisningen i främmande levande språk, som Kungl. Maj:t och riksdagen sålunda velat bereda lärarna vid de högre folkskolorna, är mycket behövlig och därför önskvärd och motiverad. Men den fyller endast i allt för ringa mån det verkliga behov, som i vår tid gör sig gällande i fråga om möjligheter för lärare vid olika slag av läroanstalter att genom studier av skollivet å andra orter inom och utom landet följa med den hastiga utveckling på det pedagogiska området i allmänhet, som är en följd av det alltjämt pågående nydaningsarbetet inom skolans värld, såväl i vårt eget land som i andra kulturländer. På grund av den utomordentliga betydelse för undervisningen, som måste tillmätas lärarnas studieresor, ha också från skolöverstyrelsens sida gjorts upprepade framställningar i syfte att anslag för detta ändamål åter måtte beviljas.

Skolöverstyrelsen har vid olika tillfällen, första gången i samband med skrivelse rörande anslagsäskanden till 1930 års riksdag, hos Kungl. Maj:t även gjort framställningar om resestipendier åt statens folkskolinspektörer. Överstyrelsen har därvid anfört bland annat följande:

Det torde ligga i öppen dag, att det skulle kunna bli till stort gagn för den verksamhet, som folkskolinspektörerna hava att utöva, om även de kunde bli i tillfälle att företaga pedagogiska studieresor. Folkskolinspektörerna hava att utföra en mångsidig och omfattande rådgivande verksamhet gent-

emot både lokala skolmyndigheter och lärare. Vid utövandet av denna verksamhet skulle det säkerligen bliva dem till betydande nytta, om de varit i tillfälle att taga personlig kännedom om skolförhållandena i vårt eget land utanför det egna området eller i andra länder. Detta skulle tvivelsutan få betydelse vid den rådgivande verksamhet angående den lämpligaste organisationen av folkskoleväsendet å de olika orterna, varmed inspektörerna skola stå skoldistrikten till tjänst.

Största betydelse skulle väl studieresorna få för inspektörernas ledning av skolornas rent pedagogiska verksamhet. Även då det gäller resestipendier åt en lärare förväntar man ju, att de under resan gjorda erfarenheterna skola komma icke blott honom till nytta utan att han genom samtal eller föredrag skall göra dem fruktbarande även för andra. Denna synpunkt gäller naturligtvis i särskild grad en folkskolinspektör, vilken har att övervaka och leda hundratals lärares arbete. En givande studieresa bör kunna lämna ett rikare innehåll åt de sammanträden med lärarna, som inspektören jämlikt sin instruktion skall hålla. Den skulle också kunna sätta honom bättre i stånd att meddela de enskilda lärarna ute i de olika skolorna råd och anvisningar angående deras arbete.

Just den omständigheten, att en av en folkskolinspektör företagen studieresa kan bliva till gagn i så vidsträckta kretsar, innebär, att staten bör kunna få särskilt rik valuta av ett resestipendium, givet åt en folkskolinspektör, och utgör därför ett speciellt skäl för att anslag för ändamålet bör beviljas. Samma omständighet bör givetvis också tagas i betraktande, då det gäller att avväga det belopp, som för ändamålet skall avses. Skall det ej dröja alltför länge, innan de inspektörer, som så önska, skola bliva i tillfälle att å andra orter taga kännedom om skolväsendet, måste tydligen det belopp, som skall fördelas, ej vara alltför ringa.

Överstyrelsen har ansett, att beloppet, åtminstone till en början, bör beräknas till 3,000 kronor.

Något förslag, avseende resestipendier till folkskolinspektörer, har emellertid icke blivit av Kungl. Maj:t framlagt för riksdagen, och skolöverstyrelsens den 30 augusti 1937 upprepade framställning i detta hänseende har ej heller medfört åsyftat resultat.

Enligt min mening måste det anses i hög grad välbetänkt, om riksdagen genom ett lämpligt anslag underlättar möjligheterna för folkundervisningens närmaste målsmän, lärare och inspektörer, att medelst resor hålla sig à jour med utvecklingen på ifrågavarande område. Att de medel, som tidigare under en lång följd av år beviljades för liknande ändamål, burit för vår folkuppfostran betydelsefulla frukter, behöver icke betvivlas. Än mer synes anslag för sådant ändamål behöfligt i en tid, då skolreformer, yttre och inre, följa i allt snabbare takt. Nyttan av studieresor för lärare har, så vitt jag vet, alltid varit erkänd, och det kan naturligtvis ingalunda hävdas, att de skulle vara mindre nyttiga för dem, som stå som övervakare av undervisningen, inspektörerna.

Under hänvisning till det ovan anförda får jag hemställa,

att riksdagen till resestipendier åt lärare vid folkskoleseminarier, lärare vid småskoleseminarier, lärare vid folkskolor, lärare vid fortsättningsskolor, lärare vid småskolor, lärare vid mindre folkskolor, biträdande lärare vid folkskolor, lärare vid högre folkskolor, föreståndare och lärare vid rikets abnormskolor (dövstumskolor, blindskolor och sinnesslöanstalter) samt vid skyddshem ävensom åt statens folkskolinspektörer ville för budgetåret 1938/1939 bevilja ett reservationsanslag av 28,000 kronor att utgå enligt de villkor och bestämmelser, som Kungl. Maj:t kan finna skäl föreskriva.

Stockholm den 22 januari 1938.

David Norman.
